

III

(Pripravljalni akti)

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

541. PLENARNO ZASEDANJE EESO, 20. 2. 2019–21. 2. 2019

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropski centralni banki, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru, Odboru regij in Evropski investicijski banki – Letni pregled rasti za leto 2019: Za močnejšo Evropo kljub svetovni negotovosti

*(COM(2018) 770 final)**(2019/C 190/04)*Poročevalka: **Anne DEMELENNE**

Zaprosilo	Evropska komisija, 18. 2. 2019
Pravna podlaga	člen 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	1. 2. 2019
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	20. 2. 2019
Plenarno zasedanje št.	541
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	124/1/0

1. Sklepi in priporočila

1.1 V letnem pregledu rasti je dosednji gospodarski in družbeni napredek glede gospodarske rasti, naložb in gibanj na trgu dela ocenjen večinoma pozitivno. Kljub dobrodošlemu izboljšanju po letu 2014 pa je iz predstavljenih podatkov razvidno, da dosežki niso izjemni, če jih primerjamo z dosežki drugih razvitih gospodarstev.

1.2 Letni pregled rasti sicer omenja nevarnosti zaradi zunanjih dogodkov, vendar niso predlagani ustrezni protiukrepi. Zunanje grožnje bi morale biti opozorilo, da je treba za ohranjanje stopenj rasti in zaposlenosti pripraviti politike spodbud, kar bi imelo posledice za proračune EU in držav članic.

1.3 Večja produktivnost je ključna za ohranitev konkurenčnega položaja EU in večjo blaginjo. Reforme, ki lahko privedejo do večje produktivnosti, bi bilo treba pozdraviti, vendar je treba zaradi dosedanjih mešanih rezultatov, vključno s počasnim okrevanjem gospodarstva, nenehno zaskrbljenostjo v zvezi s produktivnostjo v primerjavi s tekmeci in naraščanjem prekarne zaposlitve, temeljito oceniti dosedanje politike.

1.4 Večja produktivnost je odvisna od boljšega izobraževanja in usposabljanja, kot je poudarjeno v letnem pregledu rasti. Pri tem je potrebna podpora socialnih partnerjev in civilne družbe ter podpora v obliki javnih in zasebnih naložb, tudi naložb iz strukturnih skladov EU.

1.5 V pregledu je posebna pozornost namenjena evropskemu stebru socialnih pravic, kar je treba pozdraviti. Vseeno bi bilo treba jasneje opredeliti, kako se bo steber uresničeval v praksi, kako so lahko sredstva na voljo prek evropskih socialnih skladov in drugih evropskih instrumentov ter kako bo to financirano na ravni EU in držav članic.

1.6 Omenjena so področja, v zvezi s katerimi so bile predlagane nove politike, med njimi pravična obdavčitev, bančna unija in delovanje euroobmočja. Napredek je zelo počasen, predlogi pa so pogosto precej skromni. Koristno bi bilo, če bi bili socialni partnerji in civilna družba v proces v celoti vključeni.

1.7 V pregledu je na kratko omenjen pomen obravnavanja podnebnih sprememb, vendar je ta tema glede na s tem povezana tveganja za gospodarstvo, kot so bila za Svetovni gospodarski forum opisana v poročilu o globalnih tveganjih ⁽¹⁾, obravnavana naravnost mačehovsko. Poleg tega pregled ne obravnava eksternih stroškov gospodarstva, ki temelji na ogljiku. Dosedanji ukrepi na področju blaženja podnebnih sprememb so še vedno nezadostni. Pomemben korak bi bilo preimenovanje letnega pregleda rasti v letni pregled trajnostne rasti. S tem bi priznali pomemben dejavnik podnebnih sprememb, hkrati pa tudi pomen trajnostne rabe omejenih virov, varstva okolja in s tem varovanja interesov gospodarstva in prihodnjih generacij.

1.8 Na več področjih je izvajanje politik odvisno tudi od financiranja s strani zasebnega in javnega sektorja. To bi bilo treba olajšati z reformami, ki bi vzpostavile ugodno okolje za naložbe zasebnega sektorja, ter z ustreznim proračunom EU in upoštevanjem zlatega pravila, ki dovoljuje financiranje družbeno in gospodarsko produktivnih naložb iz proračunov držav članic, pri katerem ni ogrožena prihodnja vzdržnost proračunov.

2. Splošne prednostne naloge Evropske komisije v letnem pregledu rasti za leto 2019

2.1 Letni pregled rasti za leto 2019 je postavljen v širši okvir 22 zaporednih četrletij gospodarske rasti, tako da ponuja priložnost za izvedbo reform, potrebnih za spopadanje z naraščajočo svetovno negotovostjo in morebitnimi notranjimi tveganji, z drugimi besedami za:

- večje naložbe zasebnega in javnega sektorja z namenom povečanja rasti skupne faktorke produktivnosti,
- zagotavljanje visokokakovostnih naložb v raziskave in razvoj, inovacije, izobraževanje, znanja in spretnosti ter infrastrukturo,
- povečanje produktivnosti, socialne vključenosti in institucionalne zmogljivosti,
- dobro delujoče in povezane kapitalske trge,
- zagotavljanje makrofinančne stabilnosti in zdravih javnih financ.

(1) WEF Global Risks Report 2019.

3. Splošne ugotovitve o priporočilih Evropske komisije

3.1 EESO pozdravlja nadaljnjo zavezo podpiranju reform, katerih cilj je povečati obseg kakovostnih naložb, rast produktivnosti, vključenost in kakovost institucij ter še naprej zagotavljati makroekonomsko stabilnost in zdrave javne finance. Nadalje pozdravlja dejstvo, da je bila priznana nujnost naložb v izobraževanje in usposabljanje ter da se je okrepilo zavedanje o potrebi po krepitvi socialne razsežnosti EU, da bi se lahko odzvali na razlike znotraj držav in med regijami pri dostopu do izobraževanja ter dosegli skladnost med instrumenti politike. Vendar še ni bilo opredeljeno, kako naj se ti cilji dosežejo. Ocenjevanje gospodarske uspešnosti se namreč ne ujema s podatki, zbranimi na vseh področjih, saj ponekod vlada pretirano zadovoljstvo, ko se preveč poudarjajo pozitivni elementi in v nekaterih primerih neutemeljeno navajajo pozitivni učinki preteklih politik.

3.2 Omenjene so nevarnosti in negotovosti, med drugimi spremembe v svetovnem gospodarstvu, trgovinska politika ZDA in negotovost glede prihodnjih odnosov z Združenim kraljestvom. Zaradi tveganja recesije v bližnji do srednjeročni prihodnosti je treba pripraviti spodbujevalne ukrepe za ohranjanje stopnje rasti in zaposlenosti, kot priporoča OECD ⁽²⁾. V ta namen bi bilo treba v proračunu EU preučiti možnost vzpostavitve funkcije za makroekonomsko stabilizacijo, ki bo omogočala povečanje ekonomske odpornosti tega območja. Uporablja se lahko kot blažilnik za pretrese in lahko euroobmočju omogoči uveljavljati pozitivno fiskalno naravnanoost, h kateri poziva EESO ⁽³⁾, tudi če posamezne države članice svojega razpoložljivega fiskalnega manevrskega prostora ne uporabljajo v skladu z evropskimi cilji.

3.3 Obstajajo tudi tveganja zaradi notranjepolitičnega dogajanja po razmeroma nezadovoljivih gospodarskih in socialnih rezultatih v obdobju po letu 2008. To jasno kaže, kako pomembne so reforme in ukrepi politike, s katerimi bi izboljšali produktivnost in gospodarsko rast ter okrepili kohezijo in socialno razsežnost politik.

3.4 Rast

3.4.1 V EU se je leta 2014 začelo petletno obdobje gospodarske rasti, pri čemer je bila stopnja rasti v več državah z nižjimi dohodki višja od povprečja EU. Zaradi tega so se v celotni EU delno zmanjšale razlike med najvišjimi in najnižjimi dohodki, čeprav so nekatere druge države pri tem zaostajale, zato so te razlike dobile nove razsežnosti.

3.4.2 Od leta 2017 vse države članice EU prvič po krizi beležijo rast. Vendar je rast v celotni EU še vedno počasnejša kot v obdobju pred krizo in ni izrazita, če jo primerjamo z nedavno rastjo v drugih razvitih gospodarstvih. EU je po izredno dolgi depresiji po letu 2008 tudi v precej večjem zaostanku.

3.5 Socialni vidiki

3.5.1 Raven in stopnja zaposlenosti ste se glede na obdobje depresije, ki je sledilo letu 2008, precej povečali. Čeprav je bil po podatkih iz priloge k letnemu pregledu rasti trend ustvarjanja novih delovnih mest usmerjen v višje ravni znanj in spretnosti, se je hkrati zmanjšala kakovost precejšnjega števila novo ustvarjenih delovnih mest.

3.5.2 Vse več ljudi se zaposluje na podlagi pogodb za določen čas in s krajšim delovnim časom, čeprav si večina želi zaposlitev na podlagi standardne pogodbe za polni delovni čas ⁽⁴⁾. Delež zaposlenih s krajšim delovnim časom glede na skupno število zaposlenih se je od leta 2008 do leta 2017 povečal s 16,8 % na 18,7 %, pri čemer je pri mladih ta delež večji in se je tudi bolj povečal. Čeprav je zdaj zaposlenih več ljudi, je bilo leta 2017 skupno število opravljenih ur še vedno rahlo nižje kot leta 2008 ⁽⁵⁾.

3.5.3 V letnem pregledu rasti je priznано, da je število zaposlenih, ki jim grozi revščina, v več državah članicah visoko in se še zvišuje (leta 2008 so ti zaposleni predstavljali 8,6 %, leta 2017 pa 9,6 % delovno aktivnega prebivalstva ⁽⁶⁾). Čeprav je zaposlenost gotovo bolj zaželeno kot brezposelnost, višja stopnja skupne zaposlenosti še ni dokaz, da je rast vključujoča.

⁽²⁾ OECD Economic Outlook (Gospodarska napoved OECD), november 2018, uvodnik glavnega ekonomista, in General Assessment of the Macroeconomic Situation (Splošna ocena makroekonomskega položaja), str. 43–46.

⁽³⁾ Mnenje EESO o ekonomski politiki euroobmočja 2018 (UL C 62, 15.2.2019, str. 312).

⁽⁴⁾ COM(2018) 761 final, str. 14.

⁽⁵⁾ COM(2018) 761 final, str. 14.

⁽⁶⁾ COM(2018) 761 final, str. 41.

3.5.4 Nekatere skupine, kot so osebe, ki prejemajo nadomestilo za invalidnost, v stopnjo brezposelnosti pogosto niso vštete ⁽⁷⁾. To bi bilo treba upoštevati pri priporočilih, zlasti v zvezi s prožnostjo in varnostjo, ki naj se pripadnikom teh skupin nudita za lažji dostop do odprtega trga dela, ne da pri tem izgubili pravico do nadomestil.

3.5.5 Pozornost bi bilo treba nameniti tudi temu, da se tistim s prekarnimi in netipičnimi pogodbami o zaposlitvi, kot so samozaposleni, zaposleni s krajšim delovnim časom, ali tisti, ki delajo prek platform, zagotovi dostop do ustrezne socialne zaščite. Skrb vzbujajoči so tudi primeri, ko ljudje zaradi stroškov, ki jih imajo zaradi svojega osnovnega zdravstvenega stanja ali invalidnosti, ne morajo shajati iz meseca v mesec, vendar včasih izgubijo ustrezno finančno pomoč za kritje teh zdravstvenih stroškov, ker za svoje delo prejemajo plačilo.

3.5.6 Komisija predlaga, da se socialna zaščita prilagodi glede na nove oblike zaposlitev. Za to bo sicer treba poiskati nove vire financiranja, vendar pravo pot naprej predstavlja vrnitev h kakovostnim delovnim mestom, ki odražajo potrebe na trgu dela, in k trajnostnim pogodbam o zaposlitvi, ki ljudem zagotavljajo pravico do ustrezne socialne zaščite. Prav tako se bo treba boriti proti diskriminaciji nekaterih skupin na trgu dela, in sicer starejših, ljudi tujega porekla, invalidov, mladih in žensk, od katerih so mnogi pogosto visoko kvalificirani.

3.5.7 Pozdraviti je treba, da sta omenjena zagotavljanje širšega dostopa do visokokakovostnih storitev in izboljšanje dostopa staršev (zlasti žensk) do trga dela, saj pozitivno prispevata k preprečevanju socialne izključenosti in tudi k izboljšanju ponudbe delovne sile. Politike za podpiranje socialnega vključevanja priseljencev bi bilo treba spodbujati tudi v okviru migracijske politike, ki bi odražala evropske vrednote solidarnosti in strpnosti ter spoštovanja človekovih pravic.

3.6 *Plačilo in produktivnost*

3.6.1 Rast plač je bila zelo skromna, razlike med državami pa so tudi pri plačah za enako delo še vedno precejšnje. Rast plač v celotni EU ostaja nižja od rasti produktivnosti.

3.6.2 To pomeni, da plače predstavljajo manjši delež nacionalnega dohodka. Med državami članicami so razlike glede enakomerne porazdeljenosti koristi večje produktivnosti, ki je odvisna od možnosti za uspešna kolektivna pogajanja in politik za spodbujanje rasti. Čeprav naj bi večja produktivnost običajno veljala za potrebni, ne pa tudi edini osnovni pogoj za višje plače, pri določanju plač sistematična povezava med produktivnostjo (ki je odvisna tudi od naložb) in plačami ne bi smela zasenčiti zvišanja življenjskih stroškov, saj bi lahko to povzročilo velike socialne napetosti.

3.6.3 Nizke plače tudi ovirajo večjo produktivnost v državah z nižjimi plačami, saj najbolj kvalificirane ljudi spodbujajo k iskanju zaposlitve drugje. Mobilnost delovne sile je treba pozdraviti, vendar le, če je to posameznikova prva izbira. Mobilnost omogoča tudi pridobivanje znanj in spretnosti ter izkušenj, ki jih je mogoče prenesti nazaj v matično državo. Vendar izseljevanje najbolj kvalificirane sile hkrati odvrča od naložb v dejavnosti, ki zahtevajo visoko raven usposobljenosti, zaradi česar države z nižjimi plačami ne morejo razviti najzahtevnejših gospodarskih dejavnosti.

3.6.4 Zvišanje ravni plač v več državah članicah (predvsem v vzhodni in srednji Evropi) je sledilo zvišanju minimalne plače in plač v javnem sektorju, večja potrošnja pa je prispevala k višjemu BDP. Prav tako so lahko ukrepi za zagotavljanje minimalne plače in minimalnega dohodka, kot del procesa socialne konvergence v EU, pomemben element socialne zaščite in doseganja dostojnega življenjskega standarda v vseh državah, hkrati pa prispevajo k podpiranju rasti.

3.7 *Produktivnost ter znanja in spretnosti*

3.7.1 Po daljši depresiji v obdobju po letu 2008 je rast produktivnosti začela zaostajati za glavnimi svetovnimi tekmeči, kot je prikazano v grafu 3 ⁽⁸⁾. Zaostajanje je bilo še posebno izrazito v euroobmočju. Za zmanjšanje tega zaostanka bo treba razviti okolje, ki bo spodbudno vplivalo na večje zasebne naložbe ter uporabo raziskav in inovacij. V celoti bo treba izkoristiti tudi potencial prebivalstva EU, pri čemer bo treba karseda zmanjšati izključenost s trga dela in socialno izključenost ter vlagati v sredstva za spodbujanje vključevanja dolgotrajno brezposelnih na trg dela.

⁽⁷⁾ Iz Skupnega poročila Evropske komisije o zaposlovanju za leto 2018 je razvidno, da je v EU zaposlenih le 47,4 % invalidnih oseb delovno aktivne starosti.

⁽⁸⁾ COM(2018) 770 final, str. 6.

3.7.2 Izboljšanje znanj in spretnosti ter kvalifikacij, naravnosti in ustvarjalnosti ostaja nujni pogoj za povečanje produktivnosti. Prispeva tudi k demokraciji in trajnostnemu razvoju. V letnem pregledu rasti je pravilno poudarjen pomen naložb v razvoj znanj in spretnosti, izobraževanje in vseživljenjsko učenje. Štirideset odstotkov delodajalcev poroča o težavah pri zaposlovanju ljudi z ustreznimi znanji in spretnostmi. Poleg tega številni potencialni zaposleni svoje kvalifikacije težko uporabljajo v svojih državah.

3.7.3 Nujno je treba razviti strategije, s katerimi bi predvideli prihodnje potrebe po znanjih in spretnostih, skupaj z ustreznimi sistemi za priznavanje znanj in spretnosti, ter zagotovili, da izobraževanje in usposabljanje ustrežata zaposlitvenim potrebam. Podpora delodajalcem pri iskanju razpoložljivih zaposlenih z ustreznim znanjem, spretnostmi in kvalifikacijami bi bilo treba zagotoviti tudi z vlaganjem v podporne storitve z namenom preprečevanja zgodnjega opuščanja šolanja, zlasti med diskriminiranimi skupinami, kot so invalidi ali osebe z migrantskim ozadjem, in zagotavljanja podpore pri nadaljevanju visokošolskega izobraževanja⁽⁹⁾. Delodajalci nosijo veliko odgovornost, da omogočijo in olajšajo izpopolnjevanje znanja, spretnosti in kvalifikacij, pri čemer med državami članicami obstajajo zelo velike razlike. Razvoja in izvajanja uspešnih strategij pa si ni mogoče predstavljati brez polnega sodelovanja socialnih partnerjev, civilne družbe, izobraževalnih ustanov in podjetij za usposabljanje. V letnem pregledu rasti je tudi navedeno, da so za zagotovitev enakega dostopa do kakovostnega izobraževanja potrebne ustrezne naložbe, med njimi javne naložbe, ki bi jih EU podpirala prek priporočil za posamezne države, ter ustrezna sredstva iz strukturnih skladov in investicijskega načrta.

3.8 Izziv podnebnih sprememb

3.8.1 Letni pregled rasti zelo nedoločno in preveč pomanjkljivo obravnava nevarnosti podnebnih sprememb in napredek EU pri doseganju pariških ciljev. V primerjavi s poročilom o globalnih tveganjih⁽¹⁰⁾, ki je bilo predstavljeno udeležencem Svetovnega gospodarskega foruma januarja 2019, se pomen podnebnih sprememb za rast in gospodarstvo obravnava le obrobno. Poročilo o globalnih tveganjih kaže, da so tri (!) največje grožnje svetovnemu gospodarstvu povezane s podnebnimi spremembami in preveč obotavljivimi političnimi ukrepi za razogljičenje gospodarstva. Pri blaženju podnebnih sprememb tako že davno ne gre več za vprašanje varstva okolja, temveč je to pogoj za preživetje gospodarstva. Iz rednih poročil, ki jih pripravlja Bloomberg NEF, je razvidno, da se naložbe v čisto energijo od leta 2011 zmanjšujejo⁽¹¹⁾. EU si ne more lastiti vodilnega svetovnega položaja na tem področju ali pri inovacijah, ki omogočajo zmanjšanje emisij toplogrednih plinov.

3.8.2 Medvladni odbor za podnebne spremembe (IPCC) v svojem poročilu poudarja, da so nujno potrebni ukrepi proti podnebnim spremembam, ki lahko v treh letih postanejo nepovratne. Na vseh ravneh upravljanja bi morala biti na voljo proračunska sredstva za posodobitev ter razogljičenje industrije, prometa in energetike (prek javnih in zasebnih naložb).

3.8.3 To je priporočljivo tudi s fiskalno-političnega vidika zaradi izjemno visokih eksternih stroškov današnjega gospodarstva. Vendar letni pregled rasti to vprašanje pretežno pušča ob strani, čeprav je Komisija skoraj istočasno objavila podatke, iz katerih je razvidno, da je v letu 2017 samo zaradi naravnih nesreč, povezanih z vremenom, nastala gospodarska škoda v višini 283 milijard EUR⁽¹²⁾. EESO je že večkrat opozoril, da po ocenah Mednarodnega denarnega sklada neposredne in posredne subvencije za proizvodnjo energije na osnovi ogljika v EU znašajo 330 milijard USD na leto. Pomanjkljivost letnega pregleda rasti je zato v tem, da ne obravnava vprašanja internalizacije eksternih stroškov in razprave o preseganju BDP.

3.9 Naložbe

3.9.1 Naložbe so ključne za rast produktivnosti. To vprašanje je za EU izredno pomembno, saj na ključnih področjih najsodobnejše tehnologije in pri razvoju nizkoogljične tehnologije zaostaja za svojimi glavnimi tekmeci. Gospodarstvo, ki se nenehno izboljšuje, je temeljna podlaga za financiranje socialne varnosti in ugodnosti zdravstvene oskrbe na ravni, ki si jo želijo evropski državljani. Spodbujanje blaginje, kohezije in socialne pravičnosti je namreč v celoti združljivo z gospodarsko rastjo in rastjo produktivnosti⁽¹³⁾.

3.9.2 EESO ponavlja svoje stališče, da bi si morale Komisija in države članice močneje prizadevati za odpravljanje ozkih grl za naložbe in ustvarjanje ugodnega okolja zanje. Dokončanje energetske unije, strategija za enotni digitalni trg in akcijski načrt za krožno gospodarstvo bi lahko pomenili nove priložnosti za naložbe. Poleg tega je treba razmisliti o novih priložnostih za zelene naložbe za boj proti podnebnim spremembam.

⁽⁹⁾ V Skupnem poročilu Evropske komisije o zaposlovanju za leto 2018 je navedeno, da je na podlagi podatkov iz leta 2015 pri invalidih verjetnost, da bodo zgodaj opustili šolanje, za 10,3 odstotne točke večja, verjetnost, da bodo končali terciarno izobraževanje, pa za 13,6 odstotne točke manjša kot pri neinvalidnih osebah.

⁽¹⁰⁾ WEF Global Risks Report 2019.

⁽¹¹⁾ BloombergNEF – Clean Energy Investment Trends, 3Q 2018 (Trendi pri naložbah v čisto energijo, tretje četrtletje 2018).

⁽¹²⁾ COM(2018) 773 final.

⁽¹³⁾ Mnenje EESO o ekonomski politiki euroobmočja 2017 (UL C 173, 31.5.2017, str. 33).

3.9.3 Možnosti za spodbujanje gospodarske rasti je mogoče zagotoviti tudi z mednarodnimi trgovinskimi sporazumi. To vprašanje je zlasti pomembno zaradi nevarnosti, ki jih predstavljajo morebitni izstop Združenega kraljestva iz EU in trgovinski spori, v katere se vpletajo ZDA. EU bi morala podpreti sistem mednarodnih gospodarskih odnosov, ki temelji na pravilih, dopolnjujejo pa ga pogajanja o prostotrgovinskih sporazumih. V njih bi si morali prizadevati za minimalne tarifne stopnje ob ustreznem upoštevanju človekovih pravic, standardov Mednarodne organizacije dela in pravice držav, da sprejemajo predpise v javnem interesu.

3.9.4 V letnem pregledu rasti ni izražena zaskrbljenost glede ravni naložb, kar daje misliti, da je naložbena vrzel, ki je bila ugotovljena po letu 2008, zdaj skoraj odpravljena. Delež naložb (tj. bruto investicij v osnovna sredstva) v BDP naj bi leta 2018 dosegel 20,6 %, v primerjavi z 22,5 % leta 2007 in 19,4 % leta 2014 ⁽¹⁴⁾. Naložbena vrzel, merjena na ta način, se je torej nekoliko zmanjšala, ni pa bila odpravljena.

3.9.5 Naložbe so še vedno na nizki ravni v primerjavi z naložbami v ZDA in Južni Koreji, ki se uvrščata med tradicionalne tekmece EU na področju inovacij. Raven naložb ostaja še posebno nizka v več državah z nižjimi dohodki in v državah, v katerih se je po letu 2008 najbolj znižala.

3.9.6 V letnem pregledu rasti je izražena podpora več področjem socialnih naložb, vključno z zdravstvom, sistemi dolgotrajne oskrbe in javnimi stanovanji. EESO je že opozoril na številne pozitivne učinke dobro načrtovanih, učinkovitih in uspešnih socialnih naložb, ki so usmerjene v prihodnost in na katere se ne sme gledati kot na strošek, ampak kot na naložbe v potencial Evrope za rast in zaposlovanje ⁽¹⁵⁾. Za izvajanje teh ciljev so potrebne možnosti za javno porabo.

3.9.7 Naložbeni načrt za Evropo je treba pozdraviti kot sredstvo za podpiranje naložb, usmerjenih v politične prednostne naloge EU. Vendar so bila razpoložljiva sredstva omejena in so, skupno gledano, zadostovala le za ohranjanje, ne pa povečanje skupnega zneska posojil EIB ⁽¹⁶⁾. Pravzaprav so bila v letu 2017 za 7 % nižja od povprečne ravni v obdobju 2013–2016 ⁽¹⁷⁾.

3.9.8 Potreben je pristop, s katerim se bo vzpostavil ustrezno financiran naložbeni program, med drugim s sredstvi iz proračuna EU in dodatno iz proračunov držav članic. Na ta način bo EU v večji meri zmožna uresničiti svoje cilje podpiranja razvoja malih in srednjih podjetij ter naložb v nove tehnologije za spodbujanje zelene zelene preobrazbe, v povečanje ravni izobrazbe ter znanj in spretnosti in v izboljšanje socialnih razmer. EESO je že opozoril, da prožnost, ki jo trenutno dopušča Pakt za stabilnost in rast, ne zadostuje in da bi bilo treba na ravni EU začeti razpravo o obsežnem pravilu, običajno poimenovanem „zlato pravilo“, po katerem bi se javne naložbe z dodano vrednostjo izključile iz področja uporabe pakta ⁽¹⁸⁾, da bi tako lahko zagotovili vzdržnost dolga.

3.10 Dolg

3.10.1 EESO se v skladu s svojim prejšnjim mnenjem ⁽¹⁹⁾ strinja s pomisleki, ki so bili izraženi v letnem pregledu rasti, in sicer da so visoke ravni javnega in zasebnega dolga še vedno vir ranljivosti, zlasti v euroobmočju. Delež bruto javnega dolga v BDP se je od leta 2014, ko je dosegel najvišjo vrednost 88,1 %, leta 2018 znižal na 81,4 %, vendar je še vedno precej višji kot leta 2008 in precej višji od ciljne ravni 60 %. Kljub temu je iz mednarodnih primerjav razvidno, da raven javnega dolga, ki presega 60 % BDP, ni nujno povezana s počasnejšo gospodarsko rastjo. Poleg tega se zdi, da je javni dolg mogoče najlažje zmanjšati, kadar je gospodarska rast hitra. Pred nevarnostmi, povezanimi z visokimi ravnimi dolga, se je torej mogoče najbolje zaščititi s popolno obnovitvijo gospodarske rasti s pomočjo proticiklične makroekonomske politike. Poleg tega lahko rasti naklonjena fiskalna konsolidacija v času ugodnih razmer pripomore k preprečevanju negativnih reakcij na trgu v slabih časih.

3.10.2 Zasebni dolg se je v zadnjih letih znižal, vendar je v večini držav članic EU še vedno višji od ravni pred uvedbo eura. Razdolževanje gospodinjstev in podjetij je krajše in manj težavno, če je gospodarska rast visoka. Destabilizacijo gospodarstev v euroobmočju zaradi procikličnega stanovanjskega trga je treba pozorno spremljati in preprečevati z regulativnimi ukrepi za preprečevanje gospodarskih kriz.

3.10.3 K zmanjševanju dolga pripomorejo visoko kakovostne institucije, ki so primerljive z najbolj uspešnimi gospodarstvi. Zagotavljajo učinkovitost proizvodov, storitev, finančnih trgov in trgov dela, pripomorejo k doseganju ustrezne kakovosti javne uprave in podpirajo ustrezne politike na področju pokojnin, konkurence in davkov.

⁽¹⁴⁾ Zbirka podatkov AMECO.

⁽¹⁵⁾ Mnenje EESO o financiranju evropskega stebra socialnih pravic (UL C 262, 25.7.2018, str. 1).

⁽¹⁶⁾ Mnenje Evropskega računskega sodišča o EFSI: zgodnji predlog za podaljšanje in razširitev, str. 21.

⁽¹⁷⁾ Statistično poročilo Evropske investicijske banke za leto 2017.

⁽¹⁸⁾ Mnenje EESO o ekonomski politiki euroobmočja 2017, točka 3.4 (UL C 81, 2.3.2018, str. 216).

⁽¹⁹⁾ Mnenje EESO o ekonomski politiki euroobmočja 2018 (UL C 197, 8.6.2018, str. 33).

3.11 Bančna unija

3.11.1 Če bi se sedanji predlogi za bančno unijo uveljavili v praksi, bi bili glede na izkušnje iz preteklih finančnih kriz nezadostni. Sprejeti bi bilo treba ukrepe za ustrezen nadzor nad širitvijo kapitalskih trgov, da se na evropskih kapitalskih trgih ne bi pojavili škodljivi listinjeni produkti, ki bi lahko prispevali k naslednji finančni krizi. Nadzorni organi v Evropski uniji morajo zagotoviti, da med presesi na finančnih trgih unija kapitalskih trgov ne bo privedla do pospešenega bega kapitala iz posameznih držav članic. Da bi zagotovili ugodnejše pogoje financiranja za realno gospodarstvo, bi bilo treba oslabiti negativne povratne učinke med bankami in obrestnimi merami za državne obveznice. V ta namen sta nepogrešljiva evropski sistem jamstva za vloge in zagotovilo, da evropski mehanizem za stabilnost deluje kot ustrezni varovalni mehanizem za enotni sklad za reševanje. Pred ustanovitvijo evropskega sistema jamstva za vloge bi bilo treba, kolikor je v največji možni meri smiselno in izvedljivo, iz bilanc sodelujočih bank izločiti slaba posojila.

3.12 Reforme euroobmočja

3.12.1 Poglobljanje ekonomske in monetarne unije (EMU) bi moralo potekati bolj domiselno in odločneje. Predlogi za reformo EMU in njenega upravljanja trenutno ne zadoščajo za zaščito pred tveganji asimetričnih šokov. Prejšnje enostransko ponovno uravnoteženje tekočih računov, usmerjeno zgolj v dolžnike, je škodilo skupnemu BDP euroobmočja, saj je prispevalo k temu, da je bila njegova oživitve po letu 2008 počasna. Da bi državam, ki so nekoč imele primanjkljaj na tekočem računu, zagotovili večje možnosti za širitev njihovih gospodarstev (z vidika njihovega fiskalnega in zunanjega ravnotežja), bi bilo treba države s presežkom tekočega računa spodbuditi ne le k večjemu vlaganju, temveč tudi k zvišanju njihovih plač in socialnih prejemkov z namenom spodbujanja zasebne potrošnje.

3.12.2 EESO poziva evropske voditelje, naj pospešijo reforme v zvezi z EMU, bančno unijo in unijo kapitalskih trgov. Dokler euroobmočje nima skupnega proračuna, ki lahko ustvari pozitivno fiskalno naravnanoost za euroobmočje kot celoto, bodo med morebitno prihodnjo recesijo še vedno potrebni denarni spodbujevalni ukrepi. Ker naj bi ECB konec leta 2018 predvidoma končala svoje programe nakupa sredstev, ji priporočamo, naj preuči pripravo programa nakupa sredstev, ki ga bo mogoče med recesijo hitro aktivirati, če se fiskalni spodbujevalni ukrepi ne bi udeležili. Program bi moral biti usmerjen v realno gospodarstvo in podnebju prijazne naložbe.

3.13 Pravična obdavčitev

3.13.1 EESO ob upoštevanju razprav v Evropski komisiji o tem, da bi o obdavčitvi lahko glasovali s kvalificirano večino, še naprej podpira poudarek na politikah pravične obdavčitve, tj. ob upoštevanju zmožnosti posameznika, da prispeva po svojih močeh. EESO v skladu s prejšnjimi mnenji podpira vzpostavitev skupne konsolidirane osnove za davek od dohodkov pravnih oseb, ki bi bila deležna široke podpore in bi omogočila poenostavitev davčnih postopkov za večja podjetja, s tem pa okrepitev notranjega trga in boja proti agresivnemu davčnemu načrtovanju⁽²⁰⁾. Odbor podpira tudi pobude za obdavčitev digitalnega gospodarstva, pri čemer meni, da je zelo pomembno oblikovati nova, splošno sprejemljiva načela za pripisovanje dobička pravnih oseb določeni državi EU v skladu z ustvarjanjem vrednosti in za njihovo ustrezno obdavčitev⁽²¹⁾. Prav tako pozdravlja dejstvo, da je v letnem pregledu rasti kot pomemben obravnavan boj proti davčnim goljufijam, utajam in agresivnemu davčnemu načrtovanju, v skladu s prejšnjimi mnenji EESO⁽²²⁾.

3.14 Strukturne reforme

3.14.1 V letnem pregledu rasti je ponovno poudarjen pomen strukturnih reform, ki naj bi bile koristne za ustvarjanje delovnih mest in zmanjševanje dolga. Vseeno še vedno ni jasno, kaj je mišljeno z izrazom „strukturne reforme“, zaradi česar je težko razumeti trditve, da so imele pretekle reforme dokazano pozitivne učinke. EESO je v svojih prejšnjih mnenjih podprl strukturne reforme, usmerjene v socialni in gospodarski razvoj: več delovnih mest in boljše zaposlitve, boljši dostop do trga dela, izobraževanja, usposabljanja ter pridobivanja znanj in spretnosti, trajnostna rast, upravna in institucionalna kakovost ter okoljska trajnost⁽²³⁾. Zagovarjal je stališče, da morajo biti te reforme prilagojene posameznim državam in v skladu z njihovim nacionalnim programom reform za izboljšanje blaginje ter uživati demokratično podporo in da ni treba, da imajo vse države članice enoten pristop⁽²⁴⁾.

⁽²⁰⁾ Mnenje EESC o skupni (konsolidirani) osnovi za davek od dohodkov pravnih oseb (UL C 434, 15.12.2017, str. 58).

⁽²¹⁾ Mnenje EESO o obdavčitvi dobička multinacionalnih družb v digitalnem gospodarstvu (UL C 367, 10.10.2018, str. 73).

⁽²²⁾ Mnenje EESO o davčnem sistemu za spodbujanje poštene konkurence in rasti (UL C 434, 15.12.2017, str. 18).

⁽²³⁾ Na primer izboljšanje poslovnega okolja, financiranja podjetij in izdatkov za raziskave in razvoj, povečanje produktivnosti podjetij, panog in gospodarstev, spodbujanje ustvarjanja kakovostnih in bolje plačanih delovnih mest ter sočasno zmanjševanje začasnih, negotovih in slabo plačanih zaposlitev, krepitev kolektivnih pogajanj in neodvisnosti socialnih partnerjev v njih ter socialni dialog na lokalni, regionalni, nacionalni in evropski ravni, reforme javnih uprav, da bi bile učinkovitejše pri gospodarskem in družbenem razvoju ter njihovo delovanje preglednejše za javnost, in spodbujanje kakovosti sistemov izobraževanja in usposabljanja delavcev, da bi vsem družbenim skupinam omogočili enake možnosti in rezultate.

⁽²⁴⁾ Mnenje EESO o financiranju evropskega stebra socialnih pravic (UL C 262, 25.7.2018, str. 1), točka 2.5.

3.14.2 Nedavna skromna rast in gibanja na trgu dela zbuja dvome glede koristi nekaterih preteklih politik, uvedenih v okviru strukturnih reform. Število zaposlenih se je skladno z naraščajočim povpraševanjem sicer povečalo, vendar pogosto na račun poslabšanja kakovosti delovnih mest in povečanja segmentacije trga dela.

3.14.3 Rezultati preteklih strukturnih reform so še vedno predmet polemik. Nekatere ocene so bile pozitivne, saj so delodajalci do neke mere izrazili zadovoljstvo z reformami na trgih dela ⁽²⁵⁾, obstaja pa tudi precej gradiva, ki sproža resne dvome o preteklih priporočilih Evropske komisije glede politik na področju trga dela ⁽²⁶⁾. Tako je v najnovejši strategiji OECD za delovna mesta na podlagi „novih dokazov“ navedeno, da so države s politikami in institucijami, ki spodbujajo kakovost delovnih mest, povečevanje števila delovnih mest in večjo vključenost, uspešnejše od držav, ki so osredotočene predvsem na povečevanje ali ohranjanje prožnosti trga ⁽²⁷⁾.

3.14.4 EESO ponavlja svojo ugotovitev, da se to, ali je neki reformni ukrep uspešen, pogosto pokaže šele po več kot petih letih ⁽²⁸⁾. Da bi zagotovili izhodišča za pripravo prihodnjih priporočil glede politike, bi bilo treba učinke dosedanjih politik, uvedenih kot „strukturne reforme“, oceniti na podlagi dokazov ter ob polnem sodelovanju socialnih partnerjev in civilne družbe. ⁽²⁹⁾

3.15 *Evropski steber socialnih pravic*

3.15.1 EESO pozdravlja, da se v letnem pregledu rasti priznava pomen evropskega stebra socialnih pravic, pri čemer ponavlja, da ga je treba nujno uresničiti zaradi slabih gospodarskih in socialnih rezultatov v številnih državah po letu 2008.

3.15.2 Steber socialnih pravic bi moral biti v celoti vključen v evropski semester in se ne bi smel pojavljati le kot priloga. Priloženi pregled socialnih kazalnikov kaže razsežnost naloge, ki je pred nami in jo bo treba opraviti, če želi EU doseči bonitetno oceno AAA za socialno področje. Sprejemljiva raven dohodkov, življenjskega standarda, socialne varnosti, socialnega varstva, pridobljene izobrazbe in digitalnega dostopa vsekakor ni dosežena v vseh državah članicah ⁽³⁰⁾.

3.15.3 Steber socialnih pravic bi se moral uporabljati za merjenje izpolnjevanja priporočil državam članicam. Dvajset načel stebra bi bilo treba uporabiti kot mejnike za ocenjevanje napredka držav pri vključevanju prizadevanj za uresničevanje stebra socialnih pravic v svoje gospodarske politike.

3.15.4 To kaže tudi, da so potrebni ustrezni načini financiranja, vključno s prispevki EU. K temu lahko skupaj s priporočili za posamezne države prispevata naložbeni načrt EU, če je ustrezno financiran, in kohezijska politika EU. Ob tem mora biti pri izvajanju Pakta za stabilnost in rast omogočena ustrezna prožnost. Kot je navedeno v enem od prejšnjih mnenj, je potrebno tudi nadaljnje ustrezno financiranje kohezijske politike iz proračuna EU ⁽³¹⁾.

3.15.5 Pozorno bi bilo treba razmisliti tudi o predlogu predsednika Junckerja iz njegovega govora o stanju v Uniji leta 2017 glede ustanovitve Evropskega organa za delo. To bi lahko pripomoglo k zagotavljanju učinkovitega uveljavljanja pravic delavcev in socialne varnosti v EU ter k boju proti nelegalni konkurenci.

3.15.6 Pregled socialnih kazalnikov, ki je priložen stebri socialnih pravic in se uporablja kot vodilo za priporočila glede politike, bi se moral uporabljati tudi kot zgled za podobne analize uspešnosti posameznih držav glede politik na področju okolja in podnebnih sprememb, tako da je mogoče te politike oceniti na podobni ravni resnosti.

⁽²⁵⁾ ECB, Structural policies in the euro area (Strukturne politike v euroobmočju).

⁽²⁶⁾ A. Piasna in M. Myant (ur.), *Myths of Employment Deregulation: How it neither creates jobs nor reduces labour market segmentation* (Miti o deregulaciji zaposlovanja: kako ta niti ne ustvarja delovnih mest niti ne zmanjšuje segmentacije trga dela), Bruselj, ETUI, 2017.

⁽²⁷⁾ Good Jobs for All in a Changing World of Work, The OECD Jobs Strategy (Dobra delovna mesta za vse v spreminjajočem se svetu dela, Strategija OECD za delovna mesta), str. 8.

⁽²⁸⁾ Mnenje EESO o vzpostavitvi programa za podporo reformam (UL C 62, 15.2.2019, str. 121).

⁽²⁹⁾ Mnenje EESO o vzpostavitvi programa za podporo reformam (UL C 62, 15.2.2019, str. 121).

⁽³⁰⁾ Mnenje EESO o financiranju evropskega stebra socialnih pravic (UL C 262, 25.7.2018, str. 1).

⁽³¹⁾ Mnenje EESO o večletnem finančnem okviru po letu 2020 (UL C 440, 6.12.2018, str. 106).

3.15.7 Zaradi pomena spodbujanja rasti, ki je trajnostna tako z gospodarskega kot okoljskega in socialnega vidika, bi bilo treba letni pregled rasti preimenoovati v letni pregled trajnostne rasti.

3.16 *Vloga socialnih partnerjev v evropskem semestru*

3.16.1 Vlade držav članic, socialni partnerji in organizacije civilne družbe morajo doseči dogovor o osnovnih nacionalnih reformah, da bodo njihova gospodarstva sposobna kar najbolje ohranjati ali izboljševati življenjski standard svojih državljanov. Zato bi bilo treba upoštevati prispevek lokalnih uradnikov, pristojnih za evropski semester, nacionalnih fiskalnih svetov, nacionalnih odborov za produktivnost ter nacionalnih ekonomsko-socialnih svetov. Posebno vlogo na tem področju lahko imajo tudi člani EESO.

V Bruslju, 20. februarja 2019.

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
LucaJAHIER
